

Forum Reforma

Preporuke o izboru predsednika Kosova

12 decembar 2011.

- 1. Nominovanje kandidata za predsednika (uključujući kandidate političkih stranaka) treba da bude izvršeno sa potpisima najmanje 1% biračkog tela iz najmanje 5 opština, sa maksimalnim brojem od 2,000 potpisa iz svake od 5 opština gde kandidat odlučuje da sakupi potpise.**

Imajući u vidu da će broj birača biti u porastu a kako bismo osigurali da imamo ozbiljne kandidate za funkciju predsednika zemlje, pridobijanje podrške putem potpisa za svaku kandidaturu zasnovano je na procentu biračkog tela. Jedna od predloženih opcija od 15,000 potpisa, može nakon određenog vremena predstavljati manje od 1% ukupnog broja birača (na osnovu poslednjih izbora), te je samim tim ova cifra prilično mala kako bi se obezbedila ozbiljna kandidatura. Sakupljanje potpisa treba da važi i za kandidate koji se predlažu od strane političkih stranaka kako ne bi bili favorizovani u odnosu na nezavisne kandidate.

Forum Reforma slaže se sa preferencijom Ustavne komisije da potpisi birača dolaze iz najmanje 5 opština, ali treba navesti da iz svake opštine treba sakupiti najmanje 2,000 potpisa kako bi se omogućilo dobijanje većine potpisa iz samo jedne opštine, dok u druge četiri opštine treba sakupiti samo simboličan broj potpisa u cilju ispunjavanja ovog kriterijuma.

- 2. Treba potvrditi da je kandidat za predsednika bio stalni stanovnik Kosova u 5 od poslednjih 10 godina ali ne pet godina u kontinuitetu.**

Forum Reforma smatra da je neophodno da potencijalan kandidat za predsednika treba da je živeo na Kosovu najmanje 5 od poslednjih 10 godina, iako nije neophodno da ovih 5 godina bude uzastopnih. Važno je da je jedan predsednik živeo na Kosovu određeno vreme i da je uspeo da doživi probleme i zabrinutosti Kosovaca, ali Kosovo treba da ponudi nešto veće olakšice nego što je to slučaj u drugim zemljama usled demografskih kretanja, migracija i raseljavanja koje de odigralo u poslednje dve decenije.

- 3. U slučaju dvojnog državljanstva, kandidat izabran za predsednika treba da se odrekne drugog državljanstva pre polaganja zakletve .**

Forum Reforma smatra da predsednik zemlje treba da ima samo državljanstvo Kosova. Bez obzira na isto, od kandidata za predsednika ne treba zahtevati da se odrekne državljanstva pre kandidovanja, zato što bi, ukoliko se ne izabere za predsednika, bilo nepravedno da kao običan građanin izgubi pravo koje mu/joj je zagarantovano Ustavom Kosova. Ali, usled lojalnosti prema zemlji, ovu privilegiju gubi samo ukoliko bude izabran za predsednika, zato što treba da služi samo zemlji na čije čelo bude izabran.

4. Novoizabrani predsednik polaže zakletvu pri Ustavnom sudu gde podnosi svoju kandidaturu.

Pošto se očekuje da na narednim izborima predsednik bude izabran direktno od strane građana, polaganje zakletve i podnošenje ostavke treba biti izvršeno pri Ustavnom sudu kao najvišoj instituciji koja štiti i tumači Ustav. Zakletvai ostavka ne bi trebalo da se podnose predsedniku Skupštine, kao što je to bio slučaj do sada pošto Skupština ne bira predsednika.

5. Kandidat za predsednika daje ostavku na javnu funkciju u trenutku kandidovanja za predsednika ali čuva pravo da se vrati na prethodnu funkciju u slučaju da ne bude izabran za predsednika.

Lice na javnoj funkciji ili javni službenik ne treba da obavlja svoje dužnosti kada se kandiduje za predsednika zato što ne treba da ima odgovornost prema drugim javnim funkcijama. Kandidat čuva mogućnost vraćanja na svoju funkciju ukoliko ne bude izabran za predsednika, kako bi se što više osoba podstaklo da ispune uslove i da sakupe potpise kako bi se kandidovali, bez zabrinutosti da će ostati nezaposleni u slučaju da ne budu izabrani.

6. Predsednik treba da uživa isti imunitet kao i poslanici u Skupštini.

Predsednik zemlje treba da uživa imunitet od krivičnog gonjenja i građanskih tužbi za radnje počinjene u delokrugu odgovornosti predsednika. Dakle, imunitet treba da bude isti kao i za poslanike Kosova, u skladu sa odlukom Ustavnog suda i bilo kakav drugi predlog bio bi u suprotnosti satumačenjem Ustavnog suda o imunitetu.

7. Predsednik Skupštine treba da obavlja dužnost vršioca dužnosti predsednika i ne treba da imamo zamenika predsednika.

Iako Kosovo menja način izbora predsednika, sistem upravljanja ostaje parlamentarni sistem. Pošto promene ne idu u smeru predsedničkog sistema, u slučaju privremenog odsustva predsednika, dužnost vršioca dužnosti predsednika može obavljati predsednik Skupštine. Direktnim izborom predsednika, i u slučaju da ova funkcija bude upražnjena na određeno vreme, nije neophodno raspuštanje Skupštine, tako da predsednik Skupštine može da obavljadužnost predsednika zemlje do izbora novog predsednika. Stvaranje funkcije zamenika predsednika samo bi opteretilo kosovski budžet koji je i ovako oskudan.

8. Smena predsednika treba biti izvršena od strane Ustavnog suda za tešku povredu Ustava i krivično delo kažnjivo kaznom zatvora od 3 godine ili više.

Razlozi za smenu predsednika treba da ostanu kao što je to bio slučaj do sada za 'tešku povredu' i treba ostaviti Ustavnom sudu da protumači 'tešku povredu.' Međutim, treba dodati još jedan stav u ovom članu koji predviđa smenu predsednika u slučaju da je predsednik kažnjen za krivično delo kažnjivo kaznom zatvora od više od 3 godine. Predsednik Kosova treba da bude garant Ustava Kosova i ukoliko on/ona počinu težak prekršaj ocenjen takvim od strane Ustavnog suda, onda treba da bude smenjen, međutim ovde treba istaći da prekršaj treba da bude 'težak' zato što mali nenameran prekršaj ne bi trebalo da predstavlja osnovu za smenu. Ustavnom sudu treba ostaviti mogućnost smene predsednika ukoliko on/ona počinu krivični prekršaj kažnjiv kaznom zatvora od više od tri godine, zato što ne bi bilo dostojanstveno da čelnik zemlje bude i dalje na datoj funkciji a da je kažnjen kaznom zatvora od više od 3 godine.

9. Smena predsednika - 40 poslanika je pokreće, 81 poslanik podnosi predlog Ustavnom sudu ili se sakupljaju potpisi 30,000 građana.

Pokretanje postupka smene predsednika treba da ostane kao što je to bio slučaj do sada sa 1/3 poslanika (40 poslanika) dok se za razmatranje ovog predmeta pri Ustavnom sudu zahteva 2/3 svih poslanika (81), iz razloga što se predsednik sada bira od strane građana i što bi trebalo stvoriti mehanizam koji otežava smenu predsednika od strane Skupštine. Sa druge strane, samom činjenicom da građani biraju predsednika direktno, treba im ostaviti mogućnost da pokrenu smenu predsednika sakupljanjem 30,000 potpisa. U ovom slučaju, Forum Reforma predlaže da se nivo potpisa utvrdi ne brojčano već stepenom biračkog tela, u suprotnom (ukoliko ovo bude učinjeno na osnovu procenta biračkog tela) za CIK bi bilo veliko preopterećenje da vadi ovaj podatak sa biračkog spiska svaki put kada bi konkretan broj građana hteo da pokrene peticiju za smenu predsednika.

10. Odluka o smeni predsednika donosi se od strane Ustavnog suda na osnovu 2/3 glasova i on/ona se automatski smatraju smenjenim.

Donošenje odluke od strane Ustavnog suda za smenu predsednika treba biti izvršeno sa dve trećine svih građana (u ovom slučaju 7 sudija) i odluka treba da bude odlučujuće a ne savetodavne prirode za Skupštinu iz razloga što Skupština više ne vrši izbor predsednika.